

Prof. dr hab. Tomasz Kostka
Klinika Geriatrii
Uniwersytet Medyczny w Łodzi

Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu BIURO RADY DYSCYPLINY NAUKI MEDYCZNE	
wpl. dnia	05-05-2023
L. dz. RN-BM/	567

Łódź, 26.04.2023r.

Klinika Geriatrii
Uniwersytetu Medycznego w Łodzi
90-647 Łódź, Plac Hallera 1
tel. 42 639 30 52

Recenzja pracy doktorskiej **lek. Alicji Pietraszek**

z Katedry i Kliniki Geriatrii

Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu

pt.: ***“Wpływ czynników psychofizycznych i socjoekonomicznych na podatność pacjentów geriatrycznych na działania prewencyjne i terapeutyczne”***

Czynniki psychofizyczne i socjoekonomiczne stanowią ważne determinanty opieki geriatrycznej, także w kontekście działań prewencyjnych i terapeutycznych. Dlatego problematyka badań, która podjęta została w przedstawionej mi do recenzji rozprawie jest aktualna i bardzo ważna.

Celem badań było określenie wpływu czynników psychofizycznych oraz socjoekonomicznych na zachowania profilaktyczne, farmakoterapię i stan psychiczny osób w wieku 60 i więcej lat. Cele szczegółowe sformułowano następująco:

1. Określenie poziomu wyszczenia przeciw grypie osób ≥ 60 . roku życia w populacji polskiej w latach 2019–2020.
2. Zidentyfikowanie czynników psychofizycznych i socjoekonomicznych wpływających na przyjęcie szczepionki przeciw grypie w populacji geriatrycznej oraz przyczyn negatywnego stosunku pacjentów do tego szczepienia.
3. Określenie poziomu lęku przed zachorowaniem na COVID-19 i ocena jego wpływu na gotowość osób w wieku podeszłym do zaszczepienia się przeciw grypie.
4. Zidentyfikowanie subpopulacji narażonych na największe ryzyko odczuwania lęku przed COVID-19.
5. Określenie grup leków najczęściej stosowanych przez osoby ≥ 60 . roku życia.

6. Ustalenie zależności między czynnikami socjoekonomicznymi oraz psychofizycznymi a przyjmowaniem farmaceutyków z poszczególnych grup.
7. Określenie czynników socjoekonomicznych i psychofizycznych wpływających na stosowanie większej liczby leków.

Przekrojowe badanie ankietowe zostało przeprowadzone w grupie 500 osób w wieku ≥ 60 lat, w tym 290 kobiet (58%) oraz 210 mężczyzn (42%). Współczynnik odpowiedzi na pytania ankietowe wyniósł 40%. Wyniki badania zostały przedstawione w trzech spójnych tematycznie pracach oryginalnych, opublikowanych w trzech różnych czasopismach o łącznym współczynniku IF = 14,539. W dwóch Doktorantka jest pierwszym autorem.

Prace będące podstawą rozprawy:

1. Identification of Barriers Limiting the Use of Preventive Vaccinations against Influenza among the Elderly Population: A Cross-Sectional Analysis

Pietraszek A., Sobieszcańska M., Makuch S., Drózdź M., Mazur G., Agrawal S.
Vaccines 2022, Vol. 10, no. 5, art. 651

IF: 4,961; Punkty MEiN: 140,00

2. Sociodemographic and Health-related Factors Influencing Drug Intake among the Elderly Population.

Pietraszek A., Agrawal S., Drózdź M., Makuch S., Domański I., Dudzik T., Dudek K., Sobieszcańska M.

International Journal of Environmental Research and Public Health 2022, 19, 8766

IF: 4,614; Pkt. MEiN: 140,00

3. The Assessment of Fear of COVID-19 among the Elderly Population: A Cross-Sectional Study.

Agrawal S., Drózdź M., Makuch S., Pietraszek A., Sobieszcańska M., Mazur G.
Journal of Clinical Medicine 2021, Vol. 10, no. 23, art. 5537

IF: 4,964; Pkt. MEiN: 140,00

W pierwszej pracy przedstawiono wyniki badań dotyczących określenia w populacji 500 osób starszych poziomu wyszczenia przeciw grypie w latach 2019 i 2020 oraz zidentyfikowania czynników psychofizycznych i socjoekonomicznych mających wpływ na decyzję o przyjęciu lub nie tej szczepionki. W latach 2019 i 2020 odpowiednio 12,4% oraz 10,2% respondentów objętych badaniem zostało zaszczepionych przeciw grypie. Głównymi

czynnikami powodującymi tak niskie zainteresowanie szczepieniem był lęk przed możliwymi powikłaniami (32,8%) oraz brak dostępności szczepionki w aptekach (20,8%). Najważniejszym czynnikiem wpływającym na chęć poddania się szczepieniu przeciw grypie był poziom dochodów - osoby badane, których średni dochód na osobę w rodzinie przekraczał 3000 PLN, poddawały się szczepieniu częściej w porównaniu z osobami, których dochód wynosił mniej niż 3000 PLN na osobę (OR 2,37, CI 95% [1,26 – 4,47]). Pozytywnie na gotowość przyjęcia szczepienia przeciw grypie wpływała obecność chorób przewlekłych: choroby wieńcowej i POChP. Rezygnacji ze szczepienia sprzyjał wyższy poziom lęku przed COVID-19. Lekarze rekomendowali szczepienie przeciw grypie i pneumokokom tylko u 16,2% starszych pacjentów.

W drugiej pracy przeprowadzonej w tej samej populacji oceniono, które grupy leków, zarówno z tych dostępnych na receptę, jak i możliwych do kupienia bez preskrypcji lekarza (OCT), są przez osoby w wieku podeszłym stosowane najczęściej. Wykazano, że do najczęściej stosowanych w populacji geriatrycznej w Polsce grup leków zaliczają się leki obniżające ciśnienie tętnicze krwi, które stosowało 51% osób uwzględnionych w badaniu oraz leki przeciwbólowe, używane przez 46% badanych respondentów. Z kolei leki dostępne bez recepty (OTC) przyjmowało aż 75,6% seniorów. Były to głównie witaminy oraz leki przeciwbólowe, które stosowało odpowiednio 69% i 61% badanych. Ponad 1/5 badanych osób (21,8%) przyznała, że nie informuje swojego lekarza prowadzącego o nowych preparatach włączanych do terapii. Zaobserwowano istotną statystycznie zależność pomiędzy przyjmowaniem przez badanych seniorów większej liczby leków wraz ze zwiększeniem się ich masy ciała i wartości BMI. Liczba przyjmowanych leków rosła wraz z występowaniem chorób przewlekłych (choroby wieńcowej, cukrzycy, astmy, niewydolności serca, refluksu żołądkowo – przelykowego) oraz u osób, które były leczone przez dwóch lub więcej lekarzy. Ryzyko polifarmakoterapii okazało się zwiększać również w subpopulacjach badanych pacjentów, którzy gorzej radzili sobie ze złożonymi czynnościami dnia codziennego oraz uzyskiwali wyniki świadczące o występowaniu objawów depresji, podwyższonego poziomu lęku oraz niedożywienia.

W trzeciej pracy oceniono poziom lęku przed COVID-19 oraz zidentyfikowano subpopulacje narażone na największe ryzyko jego odczuwania. Badanie ponownie objęło 500 osób ≥ 60 lat. Wykazano, że 58% osób z badanej populacji odczuwało lęk z powodu pandemii COVID-19, a 17,8% określało lęk jako bardzo nasilony. Często zgłaszanymi objawami było uczucie lęku podczas oglądania i słuchania wiadomości dotyczących pandemii (31%) oraz obawa o utratę życia w następstwie zachorowania (25,6%). Ponad 12% respondentów

zgłaszało bezsenność, której występowanie było związane z ówczesną sytuacją epidemiologiczną. Pacjenci doświadczający lęku i izolacji społecznej częściej przyjmowali leki przeciwbólowe.

Ewentualne ograniczenia pracy zostały omówione przez Doktorantkę w osobnym paragrafie: ankiety i kwestionariusze wypełniane były na podstawie danych zebranych za pośrednictwem rozmów telefonicznych; współczynnik zwrotu (odpowiedzi) był stosunkowo niski (40%); brak danych dotyczącymi osób, które odmówiły udziału w badaniu. Ponadto uczestnicy badania samodzielnie podawali szczegóły na swój temat, co tworzy ryzyko braku obiektywności danych. Można jedynie dodać, że Doktorantka zastosowała pierwszą część kwestionariusza MNA, tzw. MNA-SF, co wynika z czysto ankietowego charakteru badania. Jednocześnie ryzyko braku obiektywności danych może być duże także tutaj, gdyż prawdopodobieństwo poprawnej subiektywnej oceny wzrostu potrzebnego do wyliczenia BMI jest u seniorów niewielkie.

Reasumując wyniki wszystkich trzech prac można stwierdzić, że dostarczają cennych informacji zarówno lekarzom sprawującym bezpośrednią opiekę nad pacjentem geriatrycznym, jak również decydentom. W wyniku pandemii COVID-19 u starszych osób, częściej kobiet i przewlekle chorych, doszło do nasilenia zaburzeń lękowych i depresyjnych, co przełożyło się na wzrost izolacji społecznej i rezygnację z korzystania ze świadczeń medycznych, skutkując „długiem popandemicznym”. We wnioskach Autorka zwraca uwagę na potrzebę zintensyfikowanie kampanii edukacyjno - informacyjnych oraz działań ułatwiających dostęp osób starszych zarówno do zakupu szczepionek, jak i ich podania. Zasadne jest zwiększenie aktywności lekarzy w zakresie weryfikowania listy leków pacjentów geriatrycznych. Wnioski uzyskane w trakcie przeprowadzonego badania mają znaczenie praktyczne dla personelu zajmującego się seniorami. Mogą przyczynić się do poprawy jakości sprawowanej opieki medycznej, udoskonalenia kampanii edukacyjnych oraz rozwiązań prawnych.

W przedstawionej mi do recenzji rozprawie doktorskiej lek. Alicja Pietraszek wykazała się umiejętnością zdefiniowania bardzo ważnego i aktualnego problemu badawczego, właściwego doboru materiału i metod oraz krytycznej analizy uzyskanych wyników. Wyniki badań opublikowano w trzech liczących się międzynarodowych czasopismach. Praca świadczy o dojrzałości oraz bogatym warsztacie naukowym Doktorantki i spełnia warunki stawiane pracom doktorskim określone w art. 187 ust. 1-4 Ustawy z dnia 20 lipca 2018r. „Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce” (Dz.U. 2018 poz. 1668).

Wnoszę przeto do Wysokiej Rady Dyscypliny Nauki Medyczne Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu o dopuszczenie Kandydatki do dalszych etapów przewodu doktorskiego. Jednocześnie za względu na to, że tak wysoki poziom publikacji będących podstawą pracy nie jest jeszcze standardem wśród osób na tym poziomie kariery naukowej, składam wniosek o wyróżnienie niniejszej rozprawy.

Prof. dr hab. med. Tomasz Kostka

Prof. dr hab. n. med. Tomasz Kostka
Kierownik Kliniki Geriatrii